

# SUN'IY INTELEKTNING IKKINCHI CHET TILI SIFATIDA INGLIZ TILINI O'QITISHDAGI O'RNI

**Jakbarova Nozima Akramjon qizi**

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Ingliz tilini ikkinchi chet tili sifatida o'qitish kafedrasida stajor-o'qituvchisi

DOI: 10.5281/zenodo.22806735

Received: 10 September 2026 | Accepted: 16 September 2026 | Published: 17 September 2026

## ANNOTATSIYA:

Mazkur maqolada sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining ingliz tilini ikkinchi chet tili sifatida o'qitish va o'rganish jarayonidagi o'rni ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotda sun'iy intellektga asoslangan chatbotlar, adaptiv ta'lim platformalari, avtomatlashtirilgan yozma va og'zaki nutq tahlili, individual fikr-mulohaza berish tizimlari hamda generativ sun'iy intellekt vositalarining imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Zamonaviy tadqiqotlar SI texnologiyalarining o'quvchilarga individual ehtiyojlariga moslashtirilgan topshiriqlar, tezkor fikr-mulohaza va qo'shimcha kommunikativ amaliyot imkoniyatlarini taqdim etishini ko'rsatmoqda. 2024-yilda Xu va Wang tomonidan amalga oshirilgan meta-tahlil 10 mamlakatdagi 40 ta empirik tadqiqot, 3290 nafar ishtirokchi va 55 ta effect size natijasini qamrab olgan bo'lib, ingliz tilini o'rganishda SI aralashuvining umumiy ta'sir hajmi  $g = 0.812$  ekanini aniqlagan [1]. Boshqa meta-tahlil 49 ta tadqiqot va 79 ta hisobotni umumlashtirib, SI asosidagi til o'rganish aralashuvlarining umumiy standartlashtirilgan ta'sir hajmini taxminan 0.982 deb baholagan [2]. Shu bilan birga, SI vositalaridan foydalanishda ma'lumotlar maxfiylik, akademik halollik, noto'g'ri yoki ishonchsiz javoblar, texnologiyaga tengsiz kirish va o'qituvchining pedagogik rolini noto'g'ri talqin qilish kabi muammolar mavjud. Maqolada SI o'qituvchining o'rni to'liq egallovchi vosita emas, balki o'qituvchining metodik faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi pedagogik instrument sifatida qaralishi lozimligi asoslanadi.

## KALIT SO'ZLAR:

sun'iy intellekt, ikkinchi chet tili, ingliz tili, EFL, ESL, chatbot, generativ sun'iy intellekt, ChatGPT, adaptiv ta'lim, raqamli pedagogika, til ko'nikmalari, individual ta'lim.

## KIRISH

Globallashuv va raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini o'qitish metodikasiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ingliz tili xalqaro ilmiy muloqot, oliy ta'lim, biznes, turizm, texnologiya va professional kommunikatsiyaning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli ingliz tilini faqat an'anaviy xorijiy til sifatida emas, balki ko'plab ta'lim kontekstlarida ikkinchi chet tili sifatida samarali o'rgatish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Til ta'limida texnologiyalardan foydalanish yangi hodisa emas. Kompyuter yordamida til o'qitish, mobil ilovalar, elektron lug'atlar, multimedia va onlayn ta'lim platformalari

uzoq yillardan buyon til o'rganish jarayonida qo'llanib kel-moqda. Warschauer va Healey kompyuter texnologiyalarining til o'qitishdagi rivojlanishini kommunikativ va ijtimoiy yondashuvlar bilan bog'lagan [3]. Keyinchalik sun'iy intellektning rivojlanishi adaptiv ta'lim, intellektual repetitorlar va shaxsiylashtirilgan o'quv tizimlarini yaratish imkoniyatlarini kengaytirdi [4].

Sun'iy intellektning til ta'limidagi qo'llanilishi ayniqsa tabiiy tilni qayta ishlash (Natural Language Processing — NLP), mashinali o'qitish va generativ til modellari rivojlanishi natijasida yangi bosqichga ko'tarildi. Chatbotlar orqali talabalar ingliz tilida muloqot qilishi, yozma topshiriqlar bo'yicha fikr-mulohaza olishi, grammatik qoidalarini tushuntirishni so'rashi va turli kommunikativ vaziyatlarni modellashtirishi mumkin [5].

Fryer va Carpenter tomonidan 2006-yilda o'tkazilgan tadqiqotda 211 nafar talaba chatbotlardan foydalangan. Tadqiqot ishtirokchilarining aksariyati chatbotlardan foydalanishni yoqtirgani va ayrim hollarda bot bilan suhbatlashishda boshqa talaba yoki o'qituvchi bilan suhbatlashishga qaraganda o'zlarini qulayroq his qilgani qayd etilgan [6]. Bu natija chatbotlarning til o'rganuvchiga qo'shimcha mashq maydoni yaratish imkoniyatiga ega ekanini ko'rsatgan.

Bugungi kunda generativ sun'iy intellekt, xususan, ChatGPT kabi katta til modellari til o'qitishning ko'plab komponentlariga ta'sir ko'rsatmoqda. Kohnke, Moorhouse va Zou ChatGPT til o'qitish va o'rganishda turli imkoniyatlarga ega ekanini, biroq undan samarali foydalanish uchun o'qituvchi va talabalarda tegishli raqamli kompetensiyalar shakllangan bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi [7].

Shu nuqtai nazardan, SI texnologiyalarining ikkinchi chet tili sifatida ingliz tilini o'qitishdagi o'rni ilmiy dalillar asosida o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

## Metodologiya

Mazkur maqola nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, unda ingliz tilini SI yordamida o'qitish va o'rganishga oid ilmiy tadqiqotlar, meta-tahlillar, tizimli sharhlar va xalqaro metodik hujjatlar tahlil qilindi.

Manbalarni tanlashda bir nechta mezonlardan foydalanildi. Birinchidan, manbalar ilmiy jurnal yoki nufuzli xalqaro tashkilot tomonidan e'lon qilingan bo'lishi kerakligi asosiy mezon sifatida belgilandi. Ikkinchidan, tadqiqotlar bevosita sun'iy intellekt, ingliz tili, ikkinchi/xorijiy tilni o'qitish yoki til o'rganish bilan bog'liq bo'lishi lozim. Uchinchidan, imkon qadar empirik tadqiqotlar va meta-tahlillarga ustuvorlik berildi.

2024-yilgi tizimli sharhlardan biri Web of Science, Scopus va ERIC ma'lumotlar bazalaridan foydalanib, ingliz tilini ikkinchi til sifatida o'rganishda SI texnologiyalariga oid

tadqiqotlarni tahlil qilgan [8]. Ushbu yondashuv mazkur maqolada ham manbalarni tanlash va ularning ilmiy ishonchligini baholash uchun asos bo'ldi.

Tadqiqotda quyidagi yo'nalishlar bo'yicha ma'lumotlar umumlashtirildi:

- ingliz tilidagi yozma nutqni rivojlantirish;
- og'zaki nutq va talaffuzni takomillashtirish;
- lug'at boyligini kengaytirish;
- grammatika o'rgatish;
- tinglab tushunish;
- o'qib tushunish;
- individual va adaptiv ta'lim;
- tezkor fikr-mulohaza;
- motivatsiya va til o'rganishdagi xavotir;
- o'qituvchi faoliyatini qo'llab-quvvatlash.

Shuningdek, SI texnologiyalaridan foydalanishning axloqiy va pedagogik muammolari UNESCO tavsiyalari asosida tahlil qilindi. UNESCO generativ SI vositalaridan foydalanishda inson markazidagi yondashuv, ma'lumotlar maxfiyligi, xavfsizlik, tenglik va mazmunni pedagogik jihatdan tekshirish zarurligini ta'kidlaydi [9].

### Natijalar

Tahlil qilingan ilmiy manbalar SI texnologiyalarining ingliz tilini o'rganishning turli komponentlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini ko'rsatadi. Biroq ushbu ta'sir SI vositasining o'zi bilan emas, balki undan qanday pedagogik maqsadda foydalanilgani bilan chambarchas bog'liq.

Xu va Wangning 2024-yilgi meta-tahlili mazkur yo'nalishdagi muhim miqdoriy dalillardan biridir. Tadqiqotchilar beshta akademik ma'lumotlar bazasidan tanlangan 40 ta empirik tadqiqotni umumlashtirgan. Tadqiqotlar 10 mamlakatdagi jami 3290 nafar ishtirokchini qamrab olgan va 55 ta effect size hisoblangan. Meta-tahlil natijasida SI vositalarining ingliz tilini o'rganishdagi umumiy ta'sir hajmi  $g = 0.812$  deb topilgan. Mualliflar bu ko'rsatkichni yuqori ta'sir hajmi sifatida baholagan [1].

Wu tomonidan amalga oshirilgan boshqa meta-tahlilda esa 49 ta tadqiqotdan olingan 79 ta hisobot tahlil qilingan. Natijalar SI aralashuvlari til o'rganish natijalariga statistik jihatdan ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatgan. Umumiy standartlashtirilgan o'rtacha farq taxminan  $0.982$  ni tashkil qilgan. Shuningdek, onlayn va aralash ta'lim muhiti, 6 haftadan 6 oygacha davom etuvchi aralashuvlar va oliy ta'lim kontekstlari nisbatan yuqori samaradorlik bilan bog'langan [2].

SI vositalarining yana bir muhim funksiyasi — individuallashtirishdir. An'anaviy sinf sharoitida o'qituvchi bir vaqtning o'zida ko'plab talabalar bilan ishlaydi va har bir talabaning xatosiga darhol individual javob berish imkoniyati cheklangan bo'lishi mumkin. SI asosidagi platformalar esa o'quvchining javoblarini qayta ishlash va unga mos mashqlar yoki tavsiyalar berish imkonini yaratadi [8]. Tizimli sharhlar adaptiv platformalar o'quvchining rivojlanishiga qarab material murakkabligini o'zgartirish imkoniyatiga ega ekanini ko'rsatmoqda.

Og'zaki nutqni rivojlantirishda chatbotlarning ahamiyati alohida e'tiborga loyiq. Du va Daniel 2017–2023-yillarda e'lon qilingan 24 ta tadqiqotni tizimli ravishda ko'rib chiqib, SI chatbotlarining ingliz tilida gapirish amaliyotidagi o'rnini tahlil qilgan [10].

Bunday tizimlar talabalarga real kommunikativ vaziyatlarni modellash tirish imkonini beradi. Masalan, talaba ish suhbatini, aeroportdagi muloqotni, akademik munozarani yoki kundalik suhbatni SI bilan mashq qilishi mumkin. Natijada talaba auditoriya oldida xato qilishdan qo'rqmasdan takroriy mashq bajarishi mumkin.

Yozma nutqni rivojlantirishda generativ SI vositalarining roli ham muhim. ChatGPT singari vositalar talabaga matnning grammatikasi, tuzilishi, so'z tanlovi va uslubini tahlil qilishda yordam berishi mumkin [7]. Biroq bunda muhim pedagogik shart mavjud: SI tayyor matnni talaba o'rniga yaratib beradigan vositaga aylantirilmasligi, balki yozish jarayonida fikr-mulohaza va tahrirlash vositasi sifatida qo'llanishi kerak.

Crompton va hammualliflarning 2024-yilgi tizimli sharhi 42 ta tadqiqotni PRISMA tamoyillari asosida tahlil qilgan. Tadqiqotlarda SI ning gapirish, yozish, o'qish, pedagogik faoliyat va o'zini-o'zi boshqarish kabi yo'nalishlardagi imkoniyatlari aniqlangan. Shu bilan birga, texnik nosozliklar, tizim imkoniyatlarining cheklanganligi, standartlashtirilgan tilga haddan tashqari yo'naltirilish va foydalanuvchilarning texnologiyaga nisbatan xavotirlari asosiy muammolar sifatida qayd etilgan [11].

SI ning affektiv omillarga ta'siri ham o'rganilmoqda. AlTwi'ri va Alghizzi tomonidan 2024-yilda e'lon qilingan tizimli sharhda SI texnologiyalarining motivatsiya, faollik, munosabat va til o'rganishdagi xavotirga ta'siri tahlil qilingan [12].

Demak, SI nafaqat akademik natijalarni yaxshilash, balki o'quvchining psixologik qulayligini ta'minlash uchun ham qo'shimcha imkoniyat yaratishi mumkin.

### Tahlil va muhokama

Ikkinchi chet tili sifatida ingliz tilini o'qitishda sun'iy intellektning eng katta afzalliklaridan biri — **individual ta'lim** imkoniyatidir. Har bir talabaning til bilish darajasi, lug'at boyligi, grammatik bilimlari, talaffuzi va kommunikativ ehtiyojlari bir xil emas. An'anaviy dars modeli ko'pincha umumiy o'quv dasturi asosida tashkil etiladi. SI esa o'quvchining javoblari va faoliyati asosida individual tavsiyalar berishi mumkin.

Masalan, grammatikani o'rganishda talaba bir xil xatoni takrorlasa, SI ushbu xatoni aniqlab, qo'shimcha tushuntirish va mashqlar taklif qilishi mumkin. Lug'at o'rganishda esa tizim o'quvchi qiynalayotgan so'zlarni qayta takrorlashga yo'naltirilishi mumkin. Bu adaptiv ta'lim konsepsiyasining amaliy ko'rinishidir.

Ikkinchi muhim yo'nalish — **tezkor fikr-mulohaza**. Til o'rganish jarayonida feedback markaziy o'rin egallaydi. O'quvchi o'z xatosini qanchalik tez anglasa, uni tuzatish imkoniyati shunchalik yuqori bo'ladi. SI vositalari yozma topshiriqlarni tekshirish, grammatik xatolarni aniqlash va alternativ variantlarni taklif qilish orqali ushbu jarayonni tezlashtirishi mumkin [7].

Biroq SI tomonidan berilgan feedback doimo to'g'ri deb qabul qilinmasligi kerak. Katta til modellari ishonchli ko'ringan, ammo noto'g'ri ma'lumot yoki izoh yaratishi mumkin. Shu sababli o'qituvchi SI javoblarini nazorat qiluvchi va pedagogik jihatdan baholovchi subyekt bo'lib qolishi kerak. Kohnke, Moorhouse va Zou ham ChatGPTdan samarali foydalanish uchun o'qituvchi va talabalarining

raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi [7].

**Gapirish ko'nikmasi** nuqtai nazaridan SI ayniqsa qiziqarli imkoniyatlarga ega. An'anaviy darsda har bir talaba bilan uzoq muddat individual suhbatlashish qiyin. Chatbotlar esa qo'shimcha suhbatdosh vazifasini bajarishi mumkin. Fryer va Carpenter tadqiqotida 211 nafar talabaning chatbotlardan foydalanish tajribasi o'rganilgan va ishtirokchilarning ko'pchiligi bunday suhbatlardan ijobiy taassurot olgani aniqlangan [6].

Shu bilan birga, chatbot bilan muloqot inson bilan muloqotning to'liq o'rnini bosmaydi. Haqiqiy kommunikatsiyada imo-ishora, emotsional reaksiya, ijtimoiy vaziyat va madaniy kontekst kabi ko'plab omillar mavjud. Shuning uchun chatbotlar insonlararo kommunikativ faoliyatga qo'shimcha mashq sifatida qo'llanishi maqsadga muvofiq.

**Talaffuzni** rivojlantirishda nutqni avtomatik tanish va tahlil qilish texnologiyalaridan foydalanish mumkin. Zamonaviy til o'rganish ilovalari talaffuz, intonatsiya va ayrim tovushlar bo'yicha foydalanuvchiga avtomatik feedback berishga intilmoqda [8]. Biroq bunday texnologiyalarning aniqligi aksent, nutq tezligi, shovqin va til variantlariga bog'liq bo'lishi mumkin. Shu sababli SI bahosini yakuniy pedagogik baho sifatida emas, balki qo'shimcha diagnostik vosita sifatida ko'rish to'g'riroqdir.

**Lug'at boyligini rivojlantirishda** SI o'quvchining darajasi va oldingi javoblari asoslangan individual mashqlar yaratishi mumkin. So'zlarni kontekstda ishlatish, sinonim va antonimlarni aniqlash, gap tuzish, tarjima va kollokatsiyalarni o'rganish kabi topshiriqlar generativ SI yordamida tez ishlab chiqilishi mumkin.

**Yozma nutqda** esa SI bilan ishlash o'quvchining mustaqil fikrlashini zaiflashtirmasligi kerak. Agar talaba butun inshoni SIga yozdirib, uni o'z ishi sifatida topshirsa, til o'rganishning asosiy maqsadi — mustaqil kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish — buziladi. Shuning uchun o'qituvchi topshiriqlarni "AI yordamida matn yaratish" emas, "AI yordamida matnni tahlil qilish va takomillashtirish" tamoyili asosida tashkil qilishi mumkin.

Masalan, talaba avval o'z esse variantini mustaqil yozadi. Keyin SI vositasidan grammatik xatolarni aniqlashni so'raydi. Talaba SI tavsiyalarini tekshiradi, qaysi tavsiya to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini aniqlaydi va yakuniy variantni o'zi tahrir qiladi. Bunday model SI ni tayyor javob generatoridan **metakognitiv o'quv vositasiga** aylantiradi.

SI dan foydalanishning yana bir muhim masalasi — **akademik halollik**. Generativ AI rivojlanishi natijasida o'qituvchilar talabalarining mustaqil bajargan ishini aniqlashda yangi qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Shu sababli baholash tizimida faqat yakuniy yozma mahsulotga emas, balki jarayonga ham e'tibor qaratish maqsadga muvofiq. Og'zaki himoya, qoralama variantlar, refleksiya, manbalar bilan ishlash va auditoriyadagi faoliyatni baholash bu muammoni kamaytirishi mumkin.

UNESCO generativ SI bo'yicha ko'rsatmalarida ham ta'limda SI dan foydalanish inson markazidagi yondashuvga asoslanishi, ma'lumotlar maxfiyligi va xavfsizligi ta'minlanishi, ta'limdagi tenglik va inklyuzivlik masalalari hisobga olinishi kerakligini ta'kidlaydi [9].

Yana bir muammo — **raqamli tengsizlik**. Yuqori tezlikdagi internet, zamonaviy qurilma yoki pullik SI xizmatlaridan foydalanish imkoniyati barcha talabalar uchun bir xil emas. Demak, SI asosidagi ta'limni joriy etishda faqat texnologiyaning mavjudligi emas, undan foydalanishning ijtimoiy va iqtisodiy shartlari ham hisobga olinishi lozim.

SI o'qituvchining rolini ham o'zgartirmoqda. O'qituvchi endilikda faqat ma'lumot beruvchi emas, balki o'quv jarayonini loyihalovchi, SI vositalarini tanlovchi, ularning javoblarini tekshiruvchi va talabani tanqidiy fikrlashga yo'naltiruvchi pedagog sifatida faoliyat yuritishi zarur. Godwin-Jones ilgariroq texnologiyalar rivojlanishi bilan intellektual til repetitorlari va adaptiv ta'lim tizimlarining kengayishini prognoz qilgan edi [4].

Shunday qilib, mavjud dalillar SI ning ingliz tilini o'qitishdagi salohiyatini tasdiqlaydi, biroq uni "avtomatik o'qituvchi" sifatida talqin qilish ilmiy jihatdan to'g'ri emas. Eng samarali model — **o'qituvchi + talaba + SI** hamkorligiga asoslangan modeldir.

### Xulosa

Sun'iy intellektning ikkinchi chet tili sifatida ingliz tilini o'qitishdagi o'rni tobora kengayib bormoqda. Tizimli sharhlar va meta-tahlillar SI vositalarining ingliz tilini o'rganish natijalariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini tasdiqlamoqda. Xususan, Xu va Wang tomonidan amalga oshirilgan meta-tahlilda 40 ta empirik tadqiqot, 3290 nafar ishtirokchi va 55 ta effect size asosida SI ning ingliz tilini o'rganishdagi umumiy ta'sir hajmi  $g = 0.812$  deb aniqlangan [1]. Wu tadqiqotida esa 49 ta tadqiqot va 79 ta hisobot umumlashtirilib, SI aralashuvlarining til o'rganishga ijobiy ta'siri aniqlangan [2].

SI ayniqsa individual ta'lim, tezkor feedback, gapirish amaliyoti, yozma nutqni tahrirlash, talaffuz, lug'at va grammatika bilan ishlashda foydali bo'lishi mumkin. Chatbotlar o'quvchilarga qo'shimcha kommunikativ muhit yaratadi, adaptiv tizimlar esa o'quv materiallarini individual ehtiyojlarga moslashtirish imkonini beradi.

Biroq texnologiyaning mavjudligi avtomatik ravishda yuqori sifatli ta'limni kafolatlamaydi. SI vositalaridan foydalanishda noto'g'ri ma'lumot, akademik halollik, maxfiylik, raqamli tengsizlik va insoniy kommunikatsiyaning kamayishi kabi muammolarni hisobga olish zarur. UNESCO tomonidan tavsiya etilgan inson markazidagi yondashuv ushbu masalalarni hal etishda muhim metodologik asos bo'la oladi [9].

Shu sababli ingliz tilini ikkinchi chet tili sifatida o'qitishda SI dan foydalanishning eng maqbul modeli uni o'qituvchini almashtiruvchi texnologiya sifatida emas, balki **o'qituvchining pedagogik imkoniyatlarini kengaytiruvchi vosita** sifatida qo'llashdir. O'qituvchi SI yordamida individual mashqlar yaratishi, talabaga tezkor feedback berishi, kommunikativ vaziyatlarni modellashtirishi va o'quvchining mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Kelgusidagi tadqiqotlarda uzoq muddatli eksperimentlar, turli til darajalaridagi o'quvchilar, turli milliy ta'lim kontekstlari va SI vositalaridan foydalanishning uzoq muddatli natijalari chuqurroq o'rganilishi lozim. Ayniqsa, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini ikkinchi chet tili sifatida o'rganayotgan talabalar bilan empirik

tadqiqotlar o'tkazish ushbu yo'nalishdagi ilmiy bo'shliqni to'ldirishga xizmat qilishi mumkin.

### REFERENCES:

- [1] Xu, T., Wang, H. The effectiveness of artificial intelligence on English language learning achievement. System, 2024, Vol. 125, Article 103428. Elektron maqola: Article 103428 (an'anaviy sahifa raqamlari o'rniga article-number formatidan foydalanilgan).
- [2] Wu, X.-Y. Artificial Intelligence in L2 learning: A meta-analysis of contextual, instructional, and social-emotional moderators. System, 2024, Vol. 126, Article 103498. Elektron maqola: Article 103498.
- [3] Warschauer, M., Healey, D. Computers and language learning: An overview. Language Teaching, 1998, Vol. 31, No. 2, pp. 57–71.
- [4] Godwin-Jones, R. Emerging Technologies. In: The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching. Wiley, 2018, pp. 1–6.
- [5] Coniam, D. Evaluating the language resources of chatbots for their potential in English as a second language. RECALL, 2008, Vol. 20, No. 1, pp. 24–43.
- [6] Fryer, L., Carpenter, R. Bots as language learning tools. Language Learning & Technology, 2006, Vol. 10, No. 3, pp. 8–14.
- [7] Kohnke, L., Moorhouse, B. L., Zou, D. ChatGPT for Language Teaching and Learning. RELC Journal, 2023, Vol. 54, No. 2, pp. 537–550.
- [8] Peña-Acuña, B., Corga Fernandes Durão, R. Learning English as a second language with artificial intelligence for prospective teachers: a systematic review. Frontiers in Education, 2024, Vol. 9, Article 1490067. Elektron maqola: Article 1490067.
- [9] Miao, F., Holmes, W. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023, pp. 1–48.
- [10] Du, J., Daniel, B. K. Transforming language education: A systematic review of AI-powered chatbots for English as a foreign language speaking practice. Computers and Education: Artificial Intelligence, 2024, Vol. 6, Article 100230. Elektron maqola: Article 100230.
- [11] Crompton, H., Edmett, A., Ichaporia, N., Burke, D. AI and English language teaching: Affordances and challenges. British Journal of Educational Technology, 2024, Vol. 55, No. 6, pp. 2503–2529.
- [12] AlTwijri, L., Alghizzi, T. M. Investigating the integration of artificial intelligence in English as foreign language classes for enhancing learners' affective factors: A systematic review. Heliyon, 2024, Vol. 10, No. 10, Article e31053. Elektron maqola: Article e31053.
- [13] Kasneci, E., Seßler, K., Küchemann, S., et al. ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. Learning and Individual Differences, 2023, Vol. 103, Article 102274. Elektron maqola: Article 102274.
- [14] Xu, Z., Banerjee, M., Ramirez, G., Zhu, G., Wijekumar, K. The effectiveness of educational technology applications on adult English language learners' writing quality: A meta-analysis. Computer Assisted Language Learning, 2019, Vol. 32, Nos. 1–2, pp. 132–162.

[15] Kucuk, T. ChatGPT integrated grammar teaching and learning in EFL classes: A study on Tishk International University students in Erbil, Iraq. 2024.

## THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING ENGLISH AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE

**Jakbarova Nozima Akramjon qizi**

Uzbekistan State University of World Languages  
Department of Teaching English as a Second Foreign Language  
Trainee Teacher

**Abstract:** This article analyzes the role of artificial intelligence (AI) technologies in the process of teaching and learning English as a second foreign language based on scientific sources. The study examines the potential of AI-powered chatbots, adaptive learning platforms, automated written and spoken language analysis, individualized feedback systems, and generative artificial intelligence tools. Contemporary research indicates that AI technologies provide learners with opportunities to receive tasks tailored to their individual needs, obtain immediate feedback, and engage in additional communicative practice. A 2024 meta-analysis conducted by Xu and Wang included 40 empirical studies from 10 countries, involving 3,290 participants and 55 effect sizes, and found an overall effect size of  $g = 0.812$  for AI interventions in English language learning [1]. Another meta-analysis synthesized 49 studies and 79 reports and estimated the overall standardized effect size of AI-based language learning interventions at approximately  $0.982$  [2]. At the same time, the use of AI tools involves challenges such as data privacy, academic integrity, inaccurate or unreliable responses, unequal access to technology, and the risk of misunderstanding the pedagogical role of teachers. The article argues that AI should not be regarded as a tool capable of completely replacing teachers, but rather as a pedagogical instrument that supports teachers' methodological activities.

**Keywords:** artificial intelligence, second foreign language, English language, EFL, ESL, chatbot, generative artificial intelligence, ChatGPT, adaptive learning, digital pedagogy, language skills, individualized learning.

## РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ВТОРОМУ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

**Джакбарова Нозима Акрамжон кизи**

Узбекский государственный университет мировых языков  
Кафедра преподавания английского языка как второго иностранного языка

Стажёр-преподаватель

**Аннотация:** В данной статье на основе научных источников анализируется роль технологий искусственного интеллекта (ИИ) в процессе преподавания и изучения английского языка как второго иностранного языка. В исследовании рассматриваются возможности чат-ботов на основе искусственного интеллекта, адаптивных образовательных платформ, автоматизированного анализа письменной и устной речи, систем предоставления индивидуальной обратной связи, а также инструментов генеративного искусственного интеллекта. Современные исследования показывают, что технологии ИИ предоставляют обучающимся возможности для выполнения заданий, адаптированных к их индивидуальным потребностям, получения оперативной обратной связи и дополнительной коммуникативной практики. Метаанализ, проведённый Xu и Wang в 2024 году, охватил 40 эмпирических исследований из 10 стран, 3290 участников и 55 показателей размера эффекта; было установлено, что общий размер эффекта применения ИИ в изучении английского языка составил  $g = 0,812$  [1]. Другой метаанализ, обобщивший результаты 49 исследований и 79 отчётов, оценил общий стандартизированный размер эффекта вмешательств на основе ИИ в изучении языков примерно в  $0,982$  [2]. Вместе с тем использование инструментов ИИ сопровождается рядом проблем, включая конфиденциальность данных, академическую добросовестность, получение ошибочных или ненадёжных ответов, неравный доступ к технологиям и неправильное понимание педагогической роли преподавателя. В статье обосновывается положение о том, что ИИ не следует рассматривать как инструмент, способный полностью заменить преподавателя, а необходимо использовать его как педагогический инструмент, поддерживающий методическую деятельность преподавателя.

**Ключевые слова:** искусственный интеллект, второй иностранный язык, английский язык, EFL, ESL, чат-бот, генеративный искусственный интеллект, ChatGPT, адаптивное обучение, цифровая педагогика, языковые навыки, индивидуализированное обучение.